

WAT WAS DE HIPSTER?
Een sociologisch onderzoek

Onder redactie van
Mark Greif, Kathleen Ross en
Dayna Tortorici

Uitgeschreven door Avner Davis

Vertaald uit het Amerikaans door Jan Mellema

Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Oorspronkelijke titel: *What Was the Hipster?*

Oorspronkelijk uitgegeven door: n+1 Foundation, 2010

© n+1 Foundation, 2010

© Vertaling uit het Amerikaans: Jan Mellema, 2011

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 0879 3

NUR 323

www.achievers.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers BV

**Productgroep uit goed beheerde
bossen, gecontroleerde bronnen
en gerecycled materiaal.**

Cert no. SGS-COC-003091

www.fsc.org

© 1996 Forest Stewardship Council

Inhoudsopgave

Voorwoord 7

Symposium 17

Inleiding 19

Stellingen, *Mark Greif* 21

Ik had ongelijk, *Christian Lorentzen* 29

Vampiers van Lima, *Jace Clayton* 38

Discussie 44

Dossier 83

De dood van de hipster, *Rob Horning* 85

Hipsters gaan op een andere manier dood op het $n+1$ -forum,
Reid Pillifant 91

Reacties 97

Williamsburg, het jaar nul, *Jennifer Baumgardner* 99

Negentien vragen, *Margo Jefferson* 103

Hiphop & Hipsterisme, *Patrice Evans* 108

Essays 115

Over douchebags, *Robert Moor* 117

You Know It When You See It, *Dayna Tortorici* 125

Grafschrift voor de blanke hipster, *Mark Greif* 138

South Side Story, *Christopher Glazek* 167

Medewerkers 181

Register 183

Voorwoord

Elke beschrijving van *hipsters* is gedoemd tegen te vallen, omdat het nooit over de hipsters lijkt te gaan die je kent. Maar ooit, als hipsters geen deel meer uitmaken van deze wereld, er nieuwe subculturen zijn ontstaan en een nieuwe esthetica haar intrede heeft gedaan, met nieuwe termen om onze afkeuring en goedkeuring mee kenbaar te maken, zal de hipster uit de periode 1999-2010 van historisch belang blijken. Wat dit onderwerp betreft zullen wetenschappers dan geheel afhankelijk zijn van de vraag of we onze indrukken van de hipster in ons huidige tijdsgewricht hebben vastgelegd.

Ik moet hierbij denken aan een vrijpostigheid die een vriend van me zich eens meende te mogen veroorloven. ‘Heb je weleens van Ali G gehoord?’ vroeg hij me. ‘Nee,’ zei ik. ‘Prima. Dan moet je eens opletten. Ik kan hem echt perfect nadoen. Het is hem helemaal.’

Met andere woorden: degene die weleens een hipster in het echt is tegengekomen, kan zich misschien niet altijd vinden in de manier waarop deze figuur in dit boek wordt neergezet. Maar tegen degene die dit in 2050 leest, kan ik alleen maar zeggen: alles wat in dit boek staat is waar, en de manier waarop de hipster hier wordt geportretteerd, is levensecht. Het is hem helemaal.

Het doel van *Wat was de hipster? Een sociologisch onderzoek* is om na te gaan of het mogelijk is een subculturele stroming die nog in beweging is te analyseren, op basis van verklarin-

gen van mensen die er nauw bij betrokken zijn. We hebben daarbij gebruikgemaakt van de collectieve kennis van een hoogst idiosyncratische groep mensen: lezers van en schrijvers voor het blad $n+1$ plus geïnteresseerde buitenstaanders, die aanwezig waren op een forum dat in The New School plaatsvond. Na dit evenement hebben we journalisten en critici de uitgeschreven tekst laten lezen, zodat ze onze aanpak ter discussie konden stellen en er commentaar op konden leveren.

Deelnemers aan het forum werden uitgenodigd hun eigen directe ervaringen en kennis te delen, hun wetenschappelijke en analytische vaardigheden in te zetten, plus alle twijfelachtige motieven en gevoelens van wrevel te delen die ze ongetwijfeld koesterden jegens hun ex-buren, rivalen, of mensen die zich nu eenmaal beter of duurder kleden dan zij, om zo te komen tot een volledig beeld van één stereotype, één schrikbeeld – de moderne hipster – dat al meer dan tien jaar deel uitmaakt van onze maatschappij en juist nu wellicht onderhevig is aan veranderingen.

Bij de metamorfose van de hipster – gesteld dat die inderdaad plaatsvindt – draait het om een woord dat aanvankelijk gebruikt werd als beledigende term, een scheldwoord, dat uiteindelijk een neutrale of zelfs positieve lading binnen onze cultuur heeft gekregen. De hipstermode is deel gaan uitmaken van de mainstream: de betreffende modeaccessoires worden overal in Amerika als het nieuwste van het nieuwste aangeboden. Bovendien hebben de onderliggende maatschappelijke impulsen die het ontstaan van de hipster hebben bewerkstelligd – evenals de vitale krachten die als reactie daarop tegenwicht boden – zich over de rest van de wereld verspreid en ook in Europa en Latijns-Amerika voor een explosieve groei van het aantal hipsters gezorgd.

Men kan onmogelijk beweren dat de hipster dood is – misschien kent u er zelf een paar, misschien hebt u ze zien

eten en slapen – maar het feit dat in cafés in Williamsburg of in de Lower East Side sommigen zichzelf of iemand in hun vriendenkring beschrijven als ‘een soort hipster, weet je wel’, doet vermoeden dat het misschien de hoogste tijd is om de ontstaansgeschiedenis van het fenomeen te beschrijven, inclusief de negatieve connotaties die het woord van oorsprong had.

De term ‘hippie’ – een scheldwoord dat onder hipsters of beatniks van de naoorlogse generatie in zwang is geraakt om *little hipsters* mee aan te duiden, mensen die de hele dag liepen te dansen en te blowen maar niets van jazz of politiek of poëzie af wisten – raakte rond 1965 in de massamedia in gebruik, waardoor nieuwe, jonge nieuwsgierigen tot die levenswijze werden aangetrokken. Uiteindelijk werd de term geaccepteerd door de onderling zeer verschillende jongeren die nu terecht ‘hippies’ worden genoemd (maar die zichzelf betiteld hadden als ‘freaks’ of ‘heads’ of geen naam hadden) en die het zelfs een nuttig label vonden (‘Helemaal te gek, dat hippieshirt’).*

*Dit is in elk geval het verhaal dat de ronde doet. Zie Charles Perry, *The Haight-Ashbury: A History* (New York: Random House, 1984), 5-6, waarin de populaire cultuur beschreven wordt, aan de hand van een indrukwekkende serie gesprekken met sleutelfiguren. Opvallend is een vroeg voorbeeld van voor 1965 dat Perry geeft van het geringschattend gebruik van de term ‘hippie’, juist vanwege de verbazingwekkende weerklank van dezelfde bezwaren tegen moderne hipsters: ‘Een ander gevoelig punt was dat de beatniks altijd blut waren, terwijl de hippies wel over geld leken te beschikken... Het unieke aan hippies was hun levenshouding – een euforische, theatrale levenshouding om cool genoeg te zijn om lol te hebben. Ze noemden zichzelf ‘dudes’ en ‘ladies’ in plaats van ‘cats’ en ‘chicks’. De beatniks gingen gekleed in het existentieel zwart, folktypes liepen in zelfgebreide kleren en denim rond, maar

Zou het kunnen dat de term ‘hipster’ nogmaals een baanbrekende rol gaat spelen? Hoogstwaarschijnlijk niet. Een term uit een subcultuur kan niet twee keer dezelfde baanbrekende rol vervullen. De term ‘hipster’ stamt uit een ver verleden en werd gebruikt om een onmiskenbaar significante Amerikaanse subcultuur mee aan te duiden. Een belangrijke rode draad binnen ons onderzoek naar de hedendaagse hipster is het kernbegrip waarmee die vroegere figuur – de hipster uit de jaren veertig en vijftig van de twintigste eeuw – zich bezighield, namelijk *ras*, het blank of zwart zijn, als bron van kennis en basis van protest, vanaf de tijd vóór de burgerrechten tot aan ons zogenaamd postraciale tijdperk. Ook zullen we proberen een antwoord te geven op de vraag hoe het kan dat die oude naam weer in zwang is geraakt.

Hipsterisme als een identificeerbaar fenomeen is ook duidelijk verbonden met bepaalde modes, met microtrends binnen de mode, en die zijn altijd moeilijk te duiden. De vraag welke uiterlijke kenmerken essentieel zijn voor de hipster, waar ze vandaan komen en wat ze te betekenen hebben, is een kwestie waar men zich in deze discussie het meest het hoofd over heeft gebroken. Toch wordt langzamerhand duidelijk waar het precies om draait als het gaat om het aanzien, het gevoel van eigenwaarde, en de superioriteit die met dergelijke uiterlijke kenmerken samenhangen – en, misschien nog belangrijker, hoe modeaccessoires die ogenschijnlijk niet waren thuis te brengen (zoals de *trucker hat* of het ‘ironische’ t-shirt) oorspronkelijk heel duidelijk

hippies droegen flitsende Mod-outfits... Hippiëes trof je ook op andere plekken in het land aan (naast San Francisco, hun geboorteplaats), voornamelijk op en rond universitaire campussen.’ Deze beschrijving lijkt zeer van toepassing op de hipster van tegenwoordig, en loopt vooruit op de latere identificatie van het hippiedom met het pacifisme en de vredesbeweging.

verwezen naar ondubbelzinnige, vastomlijnde en bijna expliciete denkbeelden over wie men zelf meende te zijn, of graag zou willen zijn, of wie men zijns ondanks was – vooral omdat deze mode-uitingen elementen uit het verleden kopiëerden en een boodschap en een ideologie uitdroegen. Achteraf blijkt de mode toch beter verklaard te kunnen worden dan in eerste instantie mogelijk leek. Men kan deze kwestie zelfs breder trekken en zich afvragen of de bijzondere status die de drager aan zijn kleding ontleent geen kwestie van mystificatie is, en of het daarom misschien zo is dat men niet geassocieerd wil worden met degenen die de betreffende kleding oorspronkelijk droegen of propageerden.

In ons onderzoek zijn we als volgt te werk gegaan. Op een zaterdagmiddag in het voorjaar van 2009 vond er een oriënterend symposium plus discussie plaats in The New School in Manhattan, een evenement dat van tevoren werd aangekondigd. Dit boek bevat de oorspronkelijke tekst van de verhandelingen die als discussiemateriaal werden gepresenteerd, maar de kern ervan bestaat ontegenzeggelijk uit het uitvoerige debat en de discussies die daaruit voortvloeiden. We hebben ons moeten inhouden om forumleden niet op fouten te corrigeren (al hebben we bij enkele feitelijke onjuistheden wel kanttekeningen geplaatst).

Daarna volgen twee uitgebreide verslagen van het evenement, in het hoofdstuk ‘Dossier’, die een idee geven hoe het onderzoek in eerste instantie is ontvangen. In de maanden na het symposium is de uitgeschreven tekst aan journalisten gestuurd van wie wij dachten dat ze er kritisch commentaar op zouden kunnen geven en het onderwerp in een nieuw daglicht zouden kunnen stellen. Het hoofdstuk met hun opmerkingen heet ‘Reacties’. Vervolgens betreden we met ons onderzoek het domein van de lezer – want u, de lezer, zal dan inmiddels uw eigen ideeën hebben over waar zo’n onderzoek naar de hipster zich vervolgens op zou moe-

ten richten en op welke punten uw ervaringen niet met de uitkomst van het onderzoek stroken. Het laatste hoofdstuk, 'Essays', bevat onderbouwde artikelen die specifiek over afgeleide kwesties gaan of die de relatie van de hipster met de rest van de wereld onder de loep nemen – de tegenhanger (oftewel de 'douchebag'), het ras, het geslacht, de esthetiek en de toekomst van de hipster.

Voor de verandering is dit een analyse van een cultureel fenomeen dat niet via de tv tot ons is gekomen, of is voorgekauwd. God zij daarvoor geprezen: wanneer je bekijkt wat er over een bepaalde subcultuur vastgelegd is, valt op in welke mate dingen uit het verleden worden opgesomd en onjuist worden geïnterpreteerd als gevolg van intellectuele annexatie, pogingen geld te verdienen, afgeleide mediareplica's, en nieuwlichterij. Alsof de hipsters Norman Mailer waren, de hippies Woodstock, punk de Sex Pistols, of grunge Kurt Cobain! Toch bereidden elk van deze gemanipuleerde fenomenen al generaties lang de weg voor het creëren van waarachtige impulsen die tot maatschappelijk verzet en hoop leidden, vanwege hun superieure toegang tot grootschalige publiciteitsstrategieën en kapitaal (waarbij *film* naast muziek het belangrijkste medium voor subculturele overdracht is).

Tegelijkertijd zijn de hier gepubliceerde artikelen niet puur subjectief of enkel uit 'de scene' afkomstig – verre van dat, en iedereen die tot de hipsterkringen behoort die in dit boek worden belicht, zal de schrijvers ervan afdoen als nieuwlichters, valsspelers en intellectuelen die moeilijk lopen te doen. Ik heb de teksten aandachtig gelezen en ben tot de slotsom gekomen dat ze gezamenlijk een goede beschrijving vormen van het fenomeen hipster, gezien met een zekere distantie. Er worden definities gegeven die gebaseerd zijn op de ervaringen tot nu toe, historische stadia worden

kritisch onder de loep genomen en mogelijke kenmerken worden geïnventariseerd. Bovendien wordt er een schat aan geruchten, verhalen en historische feiten (of pseudofeiten) aangeboden die een plek verdient in elke tijdcapsule van het begrip ‘hipster’.

Ook heb ik gemerkt dat de artikelen bepaalde blinde vlekken gemeen hebben. Deze hiaten vormen in de meeste gevallen een afspiegeling van de sociale context van het hipsterfenomeen, zoals het aanhoudend onvermogen – ondanks de centrale rol die vrouwen spelen op alle terreinen van de mode, kunst en overige doelen waar men zich binnen het hipsterdom zoal op richt – om de ‘vrouwelijke hipster’ in beeld te brengen, of om los van het kader waarin de man de dienst uitmaakt over die vrouwen na te denken.

Hoewel deze bijdragen diagnostisch bedoeld zijn, zijn ze stuk voor stuk ook symptomatisch en vormen ze een weerslag van onbewuste houdingen, gebreken, zwakke punten en fouten, wat het beeld kan aanvullen van wat het ooit betekende om over hipsters te praten in een klimaat van constante kritiek en verholen identificatie. We hebben geen enkele poging in het werk gesteld om te voorkomen dat sommigen zichzelf als ezel presenteren, zodat u hier en daar in dit boek wat gebalk zult tegenkomen.

De autoriteiten die hier schitteren door afwezigheid, zo moet ik helaas stellen, zijn de professionele sociale wetenschappers. In tegenstelling tot de punker, hippie, raver, goth, cyber-utopist of breakdancer, heeft de hipster zich nog niet op wetenschappelijke belangstelling mogen verheugen, of het moet al zo zijn dat de wetenschappers zich langdurig hebben begraven in ondankbaar veldwerk als basis voor een dissertatie en daarom afwezig zijn op faculteiten, waar ze anders zo gemakkelijk opgespoord kunnen worden. Het beste denkwerk dat de basis voor de artikelen vormt, is uiteraard afkomstig van de op schrift gestelde inzichten van

sociologen, antropologen, sociaalwetenschappers en geografen, bij wie literaire lieden moeten aankloppen om de wereld om hen heen te kunnen begrijpen. Vandaar de enigszins pretentieuze ondertitel: *een sociologisch onderzoek*.

Als ik dit project uitleg aan mensen die denken dat hipsters gewoon slachtoffers van de mode zijn of iets waar ze om kunnen lachen, zeg ik dat het een sociaalwetenschappelijk doel beoogt. Als ik met wat serieuzere mensen praat, beschrijf ik het project soms als een parodie op academische verhandelingen. Het is niet toevallig dat dit project de 'degelijkheid' (zoals professoren dat altijd noemen), of vormelijkheid, van een academisch onderzoek ontbeert: maar het is dan ook bedoeld om het leven van mensen erin te integreren – om aan te tonen dat het lachwekkende bestudeerd kan worden, en ook omgekeerd, dat ernstige, academische zaken beschouwd kunnen worden op een ludieke, speelse, gewone manier.

Het anti-intellectualisme van Amerikaanse ontspanningslectuur (en de formeel vereiste cijfermatige onderbouwing en literatuurbesprekingen binnen de academische wereld) lijkt er de oorzaak van te zijn dat er totaal geen sociaalwetenschappelijke boeken op de hippe leeslijsten van vrienden terecht komen. Het sociologisch werk dat bijna iedereen die in dit boek wordt besproken zou moeten lezen en op zich in zou moeten laten werken, als een soort verplichte, generatonele oefening in zelfkritiek, is *Distinction*, geschreven door Pierre Bourdieu in 1979. Uit strategische en professionele overwegingen schreef Bourdieu zijn boek voor een doelgroep van hoogintellectuele kaders in universiteitskringen – en de bagage die vereist was om het werk te kunnen begrijpen, omvatte een nieuwe vocabulaire van enige omvang en geestelijke inspanningen die gewoonlijk alleen geleverd worden in de hoek van de academische filosofie. Dit boekje van ons zal in het beste geval, hoop ik, geïnteresseerden te-

rugverwijzen naar die literatuur – uiteraard Bourdieu, maar ook de belangrijkste populairwetenschappelijke sociologen van onze tijd, die genre-overschrijdende boeken van verregaande invloed en gewicht hebben geschreven: Barbara Ehrenreich, Thomas Frank, Arlie Russell Hochschild, David Harvey, Juliet Schor, Mike Davis, en anderen, die bij de medewerkers achter in het boek worden genoemd.

Ter afsluiting nog één opmerking. Er zijn mensen – zowel mensen die wel als die niet aan de discussie hebben meegedaan (u leest hun plaagstootjes in de uitgeschreven discussie) – die heimelijk moesten lachen toen ze hoorden dat er vanuit *n+1*, ‘een tijdschrift over literatuur, intellect en politiek’, in 2004 opgericht in New York (en geografisch gezien geproduceerd in hipsterbuurten: de Lower East Side en daarna Dumbo), een intellectuele discussie over hipsters zou worden georganiseerd. Voor een deel bestond de uitdaging erin dat het onderwerp te stom en te onbeduidend leek. Meteen nadat het evenement was aangekondigd, mailde een lezer ons met de opmerking: ‘Is dit een grap? Zo niet, dan is dit een buitengewoon trieste zaak.’ Anderen vonden dat het project juist *in overdreven mate typisch iets voor ons* was – een uitdaging die sociologen een voorbeeld van ‘inadequate reflexiviteit’ zouden noemen. Het bezwaar dat daarbij geuit is, is dat *n+1* zélf een hipsterblad is en geregeerd wordt door diezelfde sociale krachten. Ik denk dat het eerste niet waar is, het laatste wel. Op een dieper niveau vertegenwoordigt de hipster een stroming waartegen het blad zich juist wilde afzetten, maar toch is hij in ons midden, in onze wijk en in ons wereldje, en maakt hij deel uit van onze gelederen. Tevens vormt hij een gevaar en een bron van verleiding.

Ik heb deze artikelen, reacties en essays nu meer dan eens overgelezen, en ik denk dat ik het volgende geleerd heb: aan de hipster kunnen we zien wat er kan gebeuren met blanken uit de middenklasse in het bijzonder en met alle elite

groeperingen in het algemeen als ze zich richten op het najagen van hun eigen pleziertjes en luxe – en dat allemaal als een confronterende uitdaging zien – in plaats van zich af te vragen hoe het komt dat hun dat allemaal ten deel valt, wie er allemaal voor hun pleziertjes moeten lijden, en waar hun ‘opstandigheid’ grenst aan de sociale strijd waar iedereen achter staat die een hekel aan autoriteit heeft.

Of erger nog: de hipster is het subculturele type dat is voortgekomen uit het neoliberalisme, die twijfelachtige tendens binnen onze moderne samenleving om publieke diensten te privatiseren en te komen tot een opwaartse herverdeling van de welvaart. Binnen de hipsterwereld verheerlijkt men de politieke reactie die zich vermomt als rebellie en schuilgaat achter een verdorven façade, oftewel *vice* (een belangrijk hipsterwoord). In de kunst en het gedachtegoed van de hipster, voor zover aanwezig, wordt te vaak geschermd met herhaling en de jeugdijaren, met primitivisme en pluchen dierenmaskers. De antiautoritaire houding van de hipster lijkt op een truc waardoor de jongeren uit de middenklasse het zichzelf kunnen vergeven dat ze de argumenten van de tegencultuur naast zich neer kunnen leggen – of je het nu over punk, antikapitalisme, nerds of de jaren zestig hebt – terwijl ze wel blijven meeliften op de coole uitstraling van een subcultuur. Het risico is daarbij aanwezig dat toekomstige avant-gardistische stromingen als ‘vroeg navolgers’ worden weggezet.

Het is trouwens de universele instinctieve haat tegen hipsters (zelfs onder hipsters!) waardoor ik denk dat alles toch nog goed zal komen, als we alles maar in een duidelijker perspectief konden zien. Maar ik merk dat ik op mezelf vooruitloop, en misschien doe ik dan afbreuk aan de zaak.

Veel plezier.

– MG

SYMPOSIUM

Inleiding

Het volgende symposium vond plaats op 11 april 2009, in The New School University in New York, in het Vera List Center, voor een gehoor van 175 belangstellenden.

Welkom iedereen. Ik wil u allemaal danken dat u gekomen bent. Ik hoop dat we deze regenachtige middag op een aangename manier met elkaar kunnen doorbrengen.

De opzet van vandaag is eenvoudig. Er zullen drie stellingen worden geponeerd, die elk in ongeveer tien minuten uiteen zullen worden gezet. Daarna is er ruimte om vragen te stellen en in discussie te treden. Voel u vrij om iets te zeggen. Aan het eind van uw opmerking zegt u uw naam, zodat we allemaal weten wie u bent. De discussie vormt de kern van de middag en zal worden gepubliceerd, waarbij het de bedoeling is dat de standpunten aan de juiste personen worden toegeschreven. Ik hoop dat we tot een soort historisch overzicht kunnen komen, zodat het onderwerp in elk geval voor mij aan duidelijkheid wint en ik aan het eind van de dag wat dit betreft minder in het duister tast dan nu. Misschien is dat ook voor anderen een aanlokkelijk idee.

We willen u verzoeken elkaar tijdens de discussie te laten uitpraten. En we vragen om uw geduld omdat we alles graag willen opnemen. Oké?

MARK GREIF

Stellingen

Ik wil kijken of ik mogelijke definities kan geven, gebaseerd op wat ik gehoord, gelezen en gezien heb. Misschien kan er aan de hand daarvan een discussie ontstaan. Het is de bedoeling dat deze definities worden bijgesteld op punten waar ze niet juist blijken te zijn.

Periodisering. Als we het over de hedendaagse hipster hebben, hebben we het over een soort intersubculturele figuur die rond 1999 verscheen en een tamelijk korte, maar krachtige eerste levensfase doormaakte, van 1999 tot 2003. Daarna leek het er even op dat de hipster als aparte groep verdween en opging in de subculturele oersoep, om plaats te maken voor iets anders. Maar wat we zagen gebeuren, was dat de term zich in toenemende mate verspreidde en een blijvende positie verwierf in de daaropvolgende tweede fase, van 2003 tot nu.

Ontstaan. De bakermat van de hedendaagse hipster omvatte de cultuur van de jaren negentig die socioloog Richard Lloyd in zijn etnografische beschrijving van Wicker Park in Chicago 'neobohemien' noemde, d.w.z. een cultuur van kunstenaars die voornamelijk in kroegen, koffietenten en rockclubs werkten en onbedoeld een klimaat schiepen voor 'laat kapitalistische' handel in design, marketing, webontwikkeling en de zogeheten 'experience economy' – maar ook de cultuur uit de jaren negentig die 'indie' of 'indierock' wordt genoemd.

Vanaf ongeveer 1980 kunnen we volgens mij duidelijk zien dat er een serie nieuwe subculturen opkwam als alter-

natief voor de succesvolle 'subculturatie' van het consumentenkapitalisme. Deze ontwikkeling begon met de verspreiding van het ethos dat geassocieerd werd met punk en D.I.Y., en bracht de 'postpunk'-muziek voort, die bol stond van ideeën uit de 'alternatieve' en 'onafhankelijke' scene; twee naast elkaar bestaande gebieden van persoonlijke en economische activiteiten, die in 1991 hun hoogtepunt bereikten. 1991 is memorabel vanwege een beroemde documentaire, *The year punk broke*. Het was niet alleen het jaar waarin de punkmuziek doorbrak en opging in de mainstream, doordat de meest succesvolle postpunkbands naar grote platenmaatschappijen overstapten, maar ook het jaar waarin de geest van de punk schipbreuk leed op de zandbanken van de massacommercie. Dit proces werd nog eens herhaald in de korte bloeitijd van de 'grunge', aanvankelijk de meest plaatselijke van de plaatselijke scenes, totdat het overgehypete boegbeeld van die stroming, Kurt Cobain, in 1994 zelfmoord pleegde en zich zo van enkele van deze tegenstrijdigheden bevrijdde.

De hedendaagse hipster lijkt dus te zijn voortgekomen uit een eigengereide traditie van jongerensubculturen, subculturen waarin steeds was geprobeerd de onafhankelijkheid ten opzichte van de consumentencultuur te handhaven als alternatief daarvoor, maar die er uiteindelijk door werden opgeslokt, ontluisterd en kapotgemaakt.

Daarnaast is er de kwestie van de politieke voorkeur. Hipsterdom wordt vaak als een antipolitieke stroming gezien, maar het lijkt erop dat de keerpunten waartegen het zich met name heeft afgezet, en waardoor het misschien gevormd en geperiodiseerd is, twee belangrijke politieke protestacties zijn die uiteindelijk niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd. Deze evenementen, die in het politieke bewustzijn van deze generatie een bijzondere plek innemen, zijn: de protestdemonstraties in 1999 bij de ministeriële conferen-

tie van de Wereldhandelsorganisatie in Seattle – vandaar de soms spottende en soms betrokken houding van hipsters tegenover de wereldeconomie en de milieuproblematiek – en de demonstraties in 2003 tegen de aangekondigde invasie van Irak, demonstraties die niets hebben uitgehaald. Toen Barack Obama in 2008 tot president van de Verenigde Staten werd gekozen, leken de apathische en de betrokken kiezers elkaar te hebben gevonden in hun gemeenschappelijke afkeer van de vorige president – er was *niemand* die George W. Bush zag zitten.

Lokalisatie. Het is typerend voor de hipsterontwikkeling na 1999 dat die in sterke mate geassocieerd wordt met bepaalde wijken in Amerikaanse steden die ofwel nieuwe zones vertegenwoordigden van blanke herkolonisatie van etnische wijken, of subkolonies van reeds bestaande kunstenaarswijken. In New York hoef je maar te denken aan de Lower East Side of aan Williamsburg om een beeld te krijgen van het hipsterisme van na 1999: buurten waaruit de hispanics en joden door blanken werden verdreven. In 2009 werd Bushwick blijkbaar de hipsterplek bij uitstek.

In *The Hipster Handbook* uit 2003 beschrijft Robert Lanham de verspreiding van de hipster binnen Noord-Amerika in dat jaar: het Plateau in Montreal, College en Clinton in Toronto, Jamaica Plain in Boston, Capitol Hill in Seattle, Whittier in Minneapolis, Echo Park en Silverlake in LA, de Inner Mission in San Francisco, enzovoort.

Identiteit. De vraag wordt: wat gebeurde er precies rond de eeuwwisseling waardoor juist deze figuur verscheen, en waarom was het overduidelijk – want ik denk echt dat het overduidelijk was – dat die figuur deze naam moest krijgen, de hipster, een naam met zo'n belangrijke historische lading? Binnen subculturen ontstaan vaak neologismen en raken slangwoorden ingeburgerd: van emo en punker tot hippie. Maar de hipster was al iemand anders, namelijk een

zwarte subculturele figuur uit het eind van de jaren veertig, die het best geanalyseerd wordt in een essay uit 1948 van Anatole Broyard (in de tijd dat Broyard nog niet voor blank werd versleten). Deze hipster speelt ook een cruciale rol in *Invisible Man* van Ralph Ellison. Vervolgens werd de hipster een blanke subculturele figuur uit de jaren vijftig, expliciet getypeerd door het verlangen van een blanke avant-garde om zich los te maken van hun blank-zijn en zich te verrijken met de ‘coole’ kennis en exotische energie, wellust en gewelddadigheid van zwarte Amerikanen. Op dit punt wordt standaard verwezen naar ‘The White Negro’, het essay van Norman Mailer uit 1957.

Bij de hipster, of het nu de zwarte of blanke belichaming betrof, ging het in essentie over superieure kennis – wat Broyard in zijn artikel ‘a-priorisme’ noemde. Broyard benadrukte dat het zwarte hipsterisme ontstond doordat zwarte mensen in Amerika het gevoel kregen dat ze overgeleverd waren aan beslissingen over hun leven die werden genomen door samenzwerende machtsblokken die een monopolie op informatie en kennis hadden waar ze zelf *onmogelijk* bij konden. De ‘hippe’ reactie was om, op puur symbolische wijze, de nadruk te leggen op vormen van kennis die jij en niemand anders bezat, de zwarte bron van kennis zijnde, eigenlijk al voordat je je van die kennis bewust was – a priori. Broyard richtte zich op het insiders-taaltje van de hipsters. Deze symbolische kennis was een middel om zich als hipster te doen gelden, of ter compensatie.

Hoe komt het dat het woord ‘hipster’, die archaische term uit de jaren vijftig, aan het begin van de eenentwintigste eeuw op ieders lippen ligt? Om die vraag te beantwoorden, zou ik graag mijn drie mogelijke definities geven van de hedendaagse hipster in al zijn of haar verschijningsvormen en persistentie. Ze bevatten alle drie het element van a-priorisme. (Eigenlijk zou ik hierbij moeten opmerken dat ‘hipster’

altijd een negatieve lading heeft als deze term in een hedendaags kader wordt gebruikt. Het is geen woord dat mensen op zichzelf van toepassing achten. Daarentegen is het geen vage term die van alles kan betekenen, maar een duidelijk afgebakend begrip.) Binnen subculturen zijn er altijd snobs geweest, en verzamelaars en connaisseurs, maar dat de hipster zich beroept op een zekere kennis is misschien van een andere aard.

De reden waarom het hipsterdom altijd zo'n negatieve lading heeft, is volgens mij dat het om een *subcultuur* gaat van mensen die maatschappelijk gezien een *dominante* rol spelen. De hipster maakt overlappend deel uit van groeperingen die klassenverschillen negeren of zich onafhankelijk van de maatschappij opstellen – de noodlijdende kunstenaar, de noodlijdende student, de neobohemien, de veganist of de fietsende of skatende punker, de would-be arbeider of postraciale individu – die zich eigenlijk verbindt met zowel de opstandige subcultuur als met de heersende klasse en op die manier een grensoverschrijdende verbinding tussen die twee legt.

Definities

Definitie 1. Dit is de opkomende hipster als 'de blanke hipster'. Dit is veruit de meest beperkte definitie, en geldt voor wat me in 1999 in de Lower East Side het meest opviel. Ik zal een rijtje kernwoorden geven: trucker hats; zogeheten 'wifebeaters' (onderhemden, gedragen zonder iets eroverheen); de esthetiek van amateurporno, van polaroids waarbij flitslicht is gebruikt, van nephouten lambrisering; Pabst Blue Ribbon-bier; porno- of pedo-snorren; pilotenbril; Americana t-shirts met teksten over kerkelijke bijeenkomsten en dergelijke; kniekousen; de nieuwste albums van Johnny Cash geproduceerd door Rick Rubin; tatoeages. Het tijdschrift *Vice*, dat in 1999 van Montreal naar New York ver-

huisde; sportschoenenzaak annex merkadviesbureau Alife, in 1999 opgezet; American Apparel, de winkelketen met het maatschappelijk bewustzijn, die een amateurporno-uitstraling heeft en waar men wollen pyjama's als kleding verkoopt, ook in 1999 begonnen. Dit waren allemaal de meest in het oog springende kenmerken van een kleine en verrassende subcultuur, waarin de bron van a priori-kennis het slechts gedeeltelijk nostalgische blank-zijn van de stadsbewoners in de buitenwijken betrof. Het draaide om de cultuur van de blanken die in de jaren zeventig van de stadskernen naar de buitenwijken waren getrokken, de zogenaamde 'onaanpasbare etnische groeperingen', de Ieren, Italianen, Polen, enzovoort, die nu met de etnische buitenlaag eraf gaand de herkolonisatie van buitenwijken van een nieuwe esthetica voorzagen. Zoals de 'blanke neger' ooit de zwarte identiteit had verafgoed, zo verafgoedde de 'blanke hipster' de gewelddadigheid, het intuïtieve gedrag en de opstandigheid van de blanke uit de lagere middenklasse in de buitenwijken of op het platteland.

Definitie 2. De tweede mogelijke definitie voor het moderne hipsterisme: datgene wat tot de 'hipstercultuur' behoort. Wat zou dit kunnen zijn in het kader van de traditionele kunst en literatuur? De meest gebruikelijke voorbeelden binnen de literatuur lijken de vroege Dave Eggers te zijn, die van *A Heartbreaking Work of Staggering Genius*, en de eerste nummers van *Believer*; binnen de filmwereld zijn het de films van Wes Anderson, *Rushmore* en *The Royal Tenenbaums*. Ik ben me ervan bewust dat dit behoorlijk controversiële voorbeelden zijn.

In deze definitie lijkt 'de hipstercultuur' enkel te draaien om kunst waarin de spanningen van het werk voortkomen uit de welbekende tegenstellingen kennis versus naïviteit, volwassenheid versus een wereld waarin alles om het kind draait, maar dan met een radicale of veranderlijke afwisse-

ling tussen de twee. Formeel gesproken bestaat er een radicalisatie en veresthetisering van de pastiche, die begin jaren tachtig door Frederic Jameson is aangeduid als een kenmerkende uitdrukkingwijze van de postmoderne literatuur. Hierbij heeft de 'kale ironie' echter plaatsgemaakt voor een reconstructie van een esthetica uit het verleden en van technieken die perfecter zijn dan die van vroeger, met een ironie zonder sarcasme, zonder verbittering of kritiek; reflexiviteit is enkel gebruikt om emoties op te roepen, vooral in het verlangen naar de jeugdijaren.

In de popmuziek wordt het heel moeilijk om te zeggen of hipsters muziek van enige betekenis maken, en het is verleidelijk, vooral gezien vanuit New York, om hierbij iets te noemen als de zichzelf snel om zeep helpende band The Strokes – waar hipsterdefinitie 1 meer op van toepassing zou zijn. Dave Eggers heeft een kortstondige poging gedaan zichzelf te associëren met de muziek van The Flaming Lips, omdat die qua muziek helemaal bij *McSweeney's* zouden passen – hipsterdefinitie 2. Maar als je in de logica van definitie 2 gelooft, in de perfecte pastiche als een manier om de diepgewortelde gevoelens van vroeger te herbeleven, is de belangrijkste originele band waarschijnlijk Belle and Sebastian, en hoewel ze weliswaar Schots en niet controversieel zijn, valt hun ontstaansgeschiedenis totaal buiten ons kader. Ik houd er ernstig rekening mee dat jullie me nu ter plekke zullen afvallen, maar het is maar een idee.

Ik mag hier wel aan toevoegen dat $n+1$ bij tijd en wijle een hipsterblad is genoemd. Het blijft onduidelijk waarom dit zo is.

Definitie 3. De definitie die volgens mij het meest hout snijdt. De 'hipster' is de term voor wat we de 'hippe consument' kunnen noemen, of wat Tom Frank de 'opstandige consument' placht te noemen. De hipster is per definitie de persoon die geen echte kunst scheidt. Als hipsters echte

kunst produceerden, zouden ze geen hipsters meer zijn. Het is allang bekend dat de meerderheid van de mensen die regelmatig in kunstenaarskringen verkeert uit volgelingen of poseurs bestaat en kunstaficionado is en geen schepend kunstenaar. Het is zeer wel mogelijk dat de hipster de culturele variant van de figuur is die onderkent dat de aankopen van de consument binnen de bekende categorieën massaconsumptieartikelen (maar nog steeds losstaand van andere) een *vorm van kunst* zijn – zoals het juiste exclusieve t-shirt, de juiste spijkerbroek, de juiste levensmiddelen.

Wat de hipster verder onderscheidt van de oude vertrouwde kudde snobs en *slummers* is iets wat in raadselen is gehuld. Ik neem aan dat de term ‘hipsters’ impliceert dat de betreffende lieden een zekere exclusieve kennis bezitten, iets wat zelfs nog radicaler of aparter is; en dat, als we vinden dat er iets essentieels in 1999 is gebeurd dat tot op de dag van vandaag voortduurt, dat het het etaleren van smaak is voordat iemand anders, die ook zo radicaal veranderd is, dat doet, met behulp van de nieuwe vormen van online kapitalisme. Zo wordt het in de popmuziek bijvoorbeeld steeds moeilijker om nummers te bemachtigen die iemand anders niet ook onmiddellijk heeft aangeschaft nu het internet zo’n grote vlucht heeft genomen. De hipster uit 2009 is degene die zeer bedreven is in het onderscheiden van minieme verschillen in consumentenwaarden en die het zich kan veroorloven om in de overgebleven enclaves te wonen, waar dergelijke stijlen op straat worden opgepikt in plaats van, of in aanvulling op, het internet.

Ik vermoed dat deze definities onjuist zijn, maar ik bied ze toch maar aan, in de hoop dat ze een basis voor een dialoog vormen.